

## УДК 911.3

## ЗАСТОСУВАННЯ АНКЕТНОГО ОПИТУВАННЯ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА (НА ПРИКЛАДІ ЗАМКІВ ЛЬВІВЩИНИ)

*Т.І. Божук**Львівський державний інститут новітніх технологій та управління імені В'ячеслава Чорновола*

У статті розглянуто питання сприйняття туристом замкових комплексів і представлено результати дослідження трьох замків, розташованих у Львівській області. З цією метою розроблено бланк анкети, який охоплює 15 питань (4 – потребували відповіді “так” або “ні”, 3 – характеризували персональні особливості респондентів (стать, вік та емоційний тип сприйняття ландшафту), 2 – вимагали вибору розташування певних об’єктів (із числа запропонованих) у порядку того, що найбільше і що найменше сподобалося; 6 – пов’язані із власними спостереженнями респондентів і висловлюванням думки щодо сучасного стану рекреаційно-туристичної діяльності на території замків і пропозицій на майбутнє). Проведено соціологічне опитування респондентів про отримані враження від екскурсії. На підставі опрацьованих результатів опитування виконано аналіз розподілу особливостей сприйняття окремих груп об’єктів на території замків відповідно до емоційних типів респондентів. Подано рекомендації щодо подальшої підготовки екскурсійної програми для рекреантів із врахуванням їх емоційного типу за сприйняття ландшафтів.

**Ключові слова:** рекреаційно-туристичне природокористування, замкові комплекси, емоційний тип туристів, рекреаційні послуги.

**Вступ.** Замково-палацові комплекси є одним із типів об’єктів, які привертають увагу туристів і користуються неабиякою популярністю. У Західному регіоні України налічується більше 20 замків і палаців. На жаль, більшість із них вже тривалий час перебувають у руїні, деякі намагаються реставрувати і облаштовувати для потреб туризму. Однак і державні органи влади, і громадськість усвідомлюють цінність такого виду історико-культурних ресурсів, який потрібно використовувати у рекреаційно-туристичній діяльності. Наприклад, відповідно до Стратегії розвитку Львівської області до 2015 р. згідно “операційної цілі 4.3: Використання історичної спадщини Львова та інших регіональних центрів, розвиток туристичної інфраструктури слід виділити одне із завдань: розробити, впровадити та популяризувати туристичні програми і продукти (такі, як “Золота Підкова”, малі історичні міста), а також підтримувати зусилля місцевої влади у цій сфері” [5, с. 35]. Власне тому питання сприйняття туристів замків і розробка відповідних рекомендацій залишаються актуальними.

**Попередній досвід.** На підготовчому етапі дослідження насамперед проведено: ознайомлення із нормативно-правовими документами та державними програмами, що регламентують розвиток об’єктів культурної спадщини. Зокрема, опрацьовано: Програму розвитку краєзнавства на період до 2010р., Державну програму розвитку туризму на 2002-2010 рр., Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 року, Міжгалузеву програму на 2007-2012 рр. “Пізнай свою країну”; опрацьовано краєзнавчу літературу, у т. ч. праці О. Лесика [3], Т. Палкова [4] та ін.; при розробці питань анкет даного дослідження було

використано працю М.Д. Гродзинського і О.В. Савицької “Естетика ландшафту” [2].

**Мета, постановка завдання.** Мета цієї публікації полягає у дослідженні історико-культурних краєзнавчих ресурсів і приверненні уваги до питання сприйняття та відчуття рекреантом довкілля, необхідності знань його рекреаційних потреб із метою визначення пропозицій щодо набору додаткових рекреаційних послуг, а також вивчення потенційних можливостей історико-культурних ресурсів.

Для вирішення поставленої мети нами виконано такі завдання: розроблено бланк анкети; проведено соціологічне опитування; опрацьовано результати анкетування.

**Виклад основного матеріалу.** З метою організації туристично-екскурсійних маршрутів та визначення попиту на відвідування пам’яток, було здійснено екскурсію “Замками Львівщини”, яка входить до туристичного маршруту “Золота підкова”, і проведено відповідне дослідження.

Модельною ділянкою обрано три замки: Підгорецький, Олеський і Золочівський, розташовані на території Львівської області.

При розробці бланку анкети, крім зазначеної вище праці науковців Київського національного університету імені Тараса Шевченка [2], було використано фактичний матеріал (фотоальбоми, плани, відеофільми) про особливості об’єктів дослідження [4, 5] та неодноразові спостереження на території замків автора [1].

При проведенні наукового дослідження застосовано анкетне роздавальне гомогенне (всі респонденти відповідали на одні й ті самі питання) анонімне опитування. На нашу думку, власне такий метод дослідження рекреаційних територій зможе

дати об'єктивну картину сприйняття об'єктів різними емоційними типами туристів. Це дасть змогу розробникам рекреаційних послуг пропонувати відповідний рекреаційний продукт, врахувавши при цьому специфіку перцепції довкілля певними типами відвідувачів, наприклад, різні схеми екскурсій із відповідною деталізацією на одних об'єктах і можливо дуже поверхневою інформацією – для інших.

Анкета охоплювала 15 питань: з них 4 – потребували відповіді “так” або “ні”, 3 – характеризували персональні особливості респондентів (стать, вік та емоційний тип сприйняття ландшафту), 2 – вимагали вибору розташування певних об'єктів (із числа запропонованих) у порядку того, що найбільше і що найменше сподобалося; 6 – пов'язані із власними спостереженнями респондентів і висловлюванням думки щодо сучасного стану рекреаційно-туристичної діяльності на території замків та пропозицій на майбутнє.

Пропонуємо детальніше розглянути основні з них: визначити до якого емоційного типу за сприйняттям ландшафту належить респондент (запропоновано і подано коротку характеристику 8 типів); чи це перше перебування на території замків; чи сподобалася екскурсія; що викликає найбільше захоплення (диференціація за 6 типами об'єктів); який із замків є найбільш привабливим (вибрати із 3 запропонованих); чи є бажання відвідати замки ще раз; чи зможе респондент порекомендувати своїм рідним і друзям відвідати замки.

Респондентами є студенти і аналіз їх відповідей визначався у %.

Для розширення та закріплення знань про свою батьківщину, отриманих упродовж навчання, наочно допомагає нам екскурсія. В межах проведення туристичного маршруту “Золота підкова Львівщини” студенти побували в Підгорецькому, Олеському та Золочівському замках. Напередодні екскурсій студентам було запропоновано ознайомитися із відповідними матеріалами щодо відвідуваних об'єктів, нанести маршрут екскурсії на копії карти Львівської області.

Перед екскурсією респондентам роздано бланки анкет, які потрібно було заповнити і в кінці екскурсії здати. Таким чином, ми провели анонімне соціологічне опитування, у якому взяло участь 37 осіб, з них 19% осіб чоловічої статі і, відповідно, 81% жіночої. Вік респондентів становив 18-19 років.

У результаті проведеного аналізу відповідей респондентів з'ясувалося, що за емоційним типом за сприйняттям ландшафту: 46% – урбанізований пастораліст; 19% – пасторальний шукач комфорту,

11% – пасторальний шукач стимулу, 8% – урбанізований шукач комфорту, 5% – урбанізований шукач стимулу, 11% – самотній пастораліст.

Розподіл кількості респондентів за емоційним типом сприйняття ландшафту показує, що в групі не спостерігається такий тип людей як архаїчний урбанізований шукач стимулу (що найбільше цінує таємничість міського ландшафту, його різноманіття та складність, що надає йому позитивного стимулу) та технократичний урбанізований шукач стимулу (для них найбільш привабливими є інші типи об'єктів (напр. мегаполіс із його таємничістю, новизною, оригінальними сучасними дизайнерськими рішеннями ландшафту чи територія аквапарку із штучними водоспадами та гірками)).

На основі одержаних результатів опитування було проведено аналіз відповідей на всі питання анкети і побудовано кругові діаграми, що дозволяють порівнювати дані у кожній окремій групі. Для прикладу нижче подаємо окремі з них (табл. 1, 2, 3, 4).

Аналіз розподілу відповідей респондентів на питання, що вимагали відповіді “так” або “ні” свідчить, що думки розійшлися (табл. 2).

Як свідчать дані (табл. 3) для типу урбанізований пастораліст всі три замки є однаково привабливими; пасторальному шукачу комфорту найменше сподобався Олеський замок; пасторальному шукачу стимулу – Підгорецький замок, а самотньому пасторалісту – Золочівський замок.

**Висновки.** Опрацювавши результати анкетного опитування, а особливо диференціацію рекреантів за емоційним сприйняттям ландшафту, спостерігаємо незначні відхилення, наприклад між пасторальним шукачем комфорту і урбанізованим шукачем комфорту чи пасторальним шукачем стимулу і урбанізованим шукачем стимулу. Тому можемо стверджувати, що при вивченні історико-культурних об'єктів краю, застосування такої класифікації не має потреби.

Отже, на підставі виконаного дослідження можемо зробити висновок про те, що для більш поглибленого вивчення історії рідного краю, доцільно проводити екскурсії із застосуванням анкетування, оскільки після опрацювання анкетних даних (у яких є і пропозиції, і зауваження, і власні враження окремих людей) можна прогнозувати подальші туристичні проекти, якими цікавитимуться туристичні організації та звичайні туристи. Крім того, можна рекомендувати туристичним підприємствам використовувати означений досвід у практиці з метою покращення надання своїх послуг.

Таблиця 1

Результати аналізу відповідей респондентів на питання: **Що у Вас викликає найбільше захоплення у замках? (у %)**

Замки	архітектурне планування	парк довкола	місцезнаходження	подвір'я	в'їзна брама	інтер'єр
Підгорецький	11	14	16	17	21	21
Одеський	16	13	16	17	21	18
Золочівський	16	20	20	11	16	17

Таблиця 2

Результати аналізу відповідей респондентів на питання анкети 3-4, 11-12 (у %)

Перелік питань анкети	Замки					
	Підгорецький		Одеський		Золочівський	
	так	ні	так	ні	так	ні
Чи Ви вперше перебуваєте на території замків?	73	27	41	59	73	27
Чи сподобалась Вам екскурсія замками?	84	16	94	6	94	6
Чи маєте Ви бажання відвідати ще раз замки?	92	8	92	8	86	14
Чи змогли б Ви рекомендувати своїм рідним і друзям відвідати замки?	89	11	100	-	100	-

Таблиця 3

Результати аналізу відповідей респондентів на питання: **Який із замків є для Вас найбільш привабливим? (у %)**

Емоційний тип респондентів за сприйняттям ландшафту	Замки		
	Підгорецький	Одеський	Золочівський
урбанізований пастораліст	35	34	31
пасторальний шукач комфорту	39	26	35
пасторальний шукач стимулу	22	43	35
самотній пастораліст	38	35	27

#### Список використаної літератури:

1. Божук Т. І. Вивчення краєзнавчих ресурсів (на прикладі замків Львівщини) / Божук Т. І., Фіціяк М. С. // Туристична індустрія : сучасний стан та пріоритети розвитку : Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луганськ 6-7 трав. 2009 р.) / Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. – Вип. 4. – Луганськ : ДЗ “НУ імені Тараса Шевченка”, 2009. – С. 283–288.
2. Гродзинський М. Д. Естетика ландшафту : навчальний посібник / Гродзинський М. Д., Савицька О. В. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2005. – 183 с.
3. Лесик О. В. Замки та монастирі України / Лесик О. В. – Львів: Світ, 1993. – 176 с.
4. Палков Т. Замки Львівщини : історія та легенди : Путівник / Тарас Палков. – Львів, 2008. – 64с.
5. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 р. (скорочений варіант)- [www.cstei.lviv.ua](http://www.cstei.lviv.ua).

**Божук Т.І. Применение анкетного опроса при исследовании рекреационно-туристической среды (на примере замков Львовщины).** В статье рассмотрены вопросы восприятия туристом замковых комплексов и представлены результаты исследования трех замков, находящихся в Львовской области. С этой целью разработан бланк анкеты, который включает 15 вопросов (4 – предполагали ответ “да» или “нет», 3 – характеризовали личные качества респондентов (пол, возраст и эмоциональный тип восприятия ландшафта), 2 – предлагали выбор распределения некоторых объектов (из числа предложенных) в порядке того, что наиболее и наименее понравилось; 6 – связаны из наблюдениями респондентов и их мнением о современном состоянии рекреационно-туристической деятельности на территории замков, а также предложенных на будущее). Проведен социологический опрос респондентов о полученных впечатлениях от экскурсии. На основании обработанных результатов опроса произведен анализ распределения особенностей восприятия отдельных групп объектов на территории замков. Предложены рекомендации по поводу дальнейшей подготовки экскурсионной программы для отдыхающих с учетом их эмоционального типа за восприятием ландшафтов.

**Ключевые слова:** рекреационно-туристическое природопользование, замковые комплексы, эмоциональный тип туристов, рекреационные услуги.

**Bozhuk T.I. Application to the study questionnaire Recreation and tourist environment (for example locks Lviv).** The article deals with the issue of perception tourist palace complexes and results of a three castles located in Lviv region. To this end, developed a form questionnaire covered 15 questions (4 - needed to answer “yes” or “no”, 3 - characterized respondents personal characteristics (gender, age and type of emotional perception of the landscape), 2 - demanded the choice location of certain facilities (from amongst a motion) in order thatThat the most and least liked, 6 - linked with their own observations and respondents thought the statement on the current state of recreation and tourism activities in the

**Результати аналізу відповідей респондентів (за емоційним типом сприйняття ландшафту) на питання: Що у Вас викликає найбільше захоплення у замках? (у %)**

Емоційний тип респондентів за сприйняттям ландшафту	Об'єкти, що викликають найбільше захоплення					
	архітектурне планування	парк довкола	розташування	подвір'я	в'їзна брама	інтер'єр
<b>Підгорецький замок</b>						
урбанізований пастораліст	10	15	14	18	21	22
пасторальний шукач комфорту	12	13	16	18	21	20
пасторальний шукач стимулу	9	15	23	14	19	20
урбанізований шукач комфорту	11	8	19	17	26	19
урбанізований шукач стимулу	22	13	10	19	13	23
самотній пастораліст	9	13	12	15	23	28
<b>Олеський замок</b>						
урбанізований пастораліст	16	14	15	19	18	18
пасторальний шукач комфорту	16	12	18	15	22	17
пасторальний шукач стимулу	15	13	16	20	15	21
урбанізований шукач комфорту	13	8	20	10	28	21
урбанізований шукач стимулу	20	13	23	7	17	20
самотній пастораліст	20	12	13	17	25	13
<b>Золочівський замок</b>						
урбанізований пастораліст	16	20	19	11	16	18
пасторальний шукач комфорту	19	22	20	12	13	14
пасторальний шукач стимулу	12	17	21	20	13	17
урбанізований шукач комфорту	17	16	27	5	19	16
урбанізований шукач стимулу	13	10	24	13	20	20
самотній пастораліст	17	22	26	7	15	13

locks and proposals for the future). Sociological survey of respondents received feedback from tour. Based on the results of a survey developed by the analysis of distribution characteristics of the perception of separate groups of objects in accordance with locks emotional types of respondents. Recommendations for further training excursions to recreants taking into account their emotional perception of the type of landscaping.

Key words: recreation and nature tourism, the castle complex, emotional type of tourist and recreational services.